

Hyytinen, Ari; Pajarinen, Mika

Working Paper

Yrittäjäksi ryhtyminen ja yrittäjyysasenteet Suomessa: Havaintoja kyselytutkimuksista

ETLA Discussion Papers, No. 990

Provided in Cooperation with:

The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), Helsinki

Suggested Citation: Hyytinen, Ari; Pajarinen, Mika (2005) : Yrittäjäksi ryhtyminen ja yrittäjyysasenteet Suomessa: Havaintoja kyselytutkimuksista, ETLA Discussion Papers, No. 990, The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), Helsinki

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/63657>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

Keskusteluaiheita – Discussion papers

No. 990

Ari Hyytinen – Mika Pajarinen

**YRITTÄJÄKSI RYHTYMINEN
JA YRITTÄJYYSASENTEET SUOMESSA:
HAVAINTOJA KYSELYTUTKIMUKSISTA**

Tämä selvitys on tehty osana Etlä-yhteisön ja Tekesin "Mistä yrittäjät tulevat?" -hanketta. Kiitämme Jyrki Ali-Yrkköä ja Mika Malirantaa, Petri Rouvista ja Pekka Ylä-Anttilaa erittäin hyödyllisistä kommentista.

Selvitys on julkaistu myös kansantaloudellisessa aikakauskirjassa (101 vsk., nro. 2, ss.150-164).

HYYTINEN, Ari – PAJARINEN, Mika, YRITTÄJÄKSI RYHTYMINEN JA YRITTÄJYYSASENTEET SUOMESSA: HAVAINTOJA KYSELYTUTKIMUKSISTA. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 2005, 19 s. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN, 0781-6847; No. 990).

TIIVISTELMÄ: Tässä raportissa kuvataan suomalaisten näkemyksiä yrittäjyydestä uravaihtoehtona hyödyntäen useita eri kyselyaineistoja. Kansainvälisesti vertaillen suomalaisten halu ryhtyä yrittäjäksi on laimeaa. Kyselyaineistojen valossa vaikuttaa siltä, että yrittäjäksi ei ryhdytä nähtävästi niinkään odotettavissa olevien tulojen tai vaurastumisen toivossa, vaan lähinnä siksi, että sen arvellaan olevan itsenäistä, henkisesti palkitsevaa ja mielenkiintoista. Toisaalta lähes joka neljäs suomalaisista arvelee, että yritystoiminta vaatii liikaa aikaa ja vaivaa. Suomalaiset ovat kansainvälisesti vertaillen muita harvemmin valmiita uhraamaan omaa rahaa tai vapaa-aikaansa osallistuakseen kursseille, joilla neuvotaan, kuinka yritys perustetaan ja kuinka yritystä johdetaan. Sen sijaan suomalaisten luottamus julkisen sektorin virkamiesten apuun ja neuvoihin yritystä perustettaessa on vankempaa kuin muissa Pohjois- ja EU-maissa.

AVAINSANAT: yrittäjyys, yrittäjyysasenteet, yrityksen perustaminen.

HYYTINEN, Ari – PAJARINEN, Mika, ENTREPRENEURSHIP AND ENTREPRENEURIAL ATTITUDES IN FINLAND: SOME FIELD EVIDENCE. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 2005, 19 p. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN, 0781-6847; No. 990).

ABSTRACT: In this study we use several different survey data sets to measure the attitudes of Finns towards entrepreneurship. It turns out that when compared to many other countries, Finns are quite reluctant to start a business of their own. The main motive for becoming an entrepreneur does not seem to be the opportunity of becoming wealthier or earning a higher income. Instead, people enter into entrepreneurship because they want to become independent and consider entrepreneurship as a rewarding career choice. Every fourth of Finns thinks however that running business takes too much time and effort. When compared to many other countries, Finns are less willing to invest their own money or spend their spare time in courses that teach how a new venture is founded and run. Finns are more willing than other Europeans to rely on the advice of civil servants and governmental organizations when founding a new business.

KEYWORDS: entrepreneurship, entrepreneurial attitudes, start-ups.

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	MIELUUMMIN TYÖNTEKIJÄ KUIN YRITTÄJÄ?	3
3	YRITTÄJÄKSI RYHTYMISEN KANNUSTIMET – ONKO NIITÄ?	6
3.1	YRITTÄJÄNÄ EI VOI VAURASTUA, VAI VOIKO?	6
3.2	ITSENSÄ TOTEUTTAMINEN JA TYÖTYYTYVÄISYYS	8
3.3	YRITTÄJIEN TYÖAIKA JA TYÖN KUORMITTAVUUS	8
3.4	YRITTÄJYYDEN KOETUT RISKIT	10
4	SIIRTYMINEN YRITTÄJÄKSI	12
4.1	MISTÄ YRITTÄJÄT TULEVAT... ..	12
4.2	... JA MIKÄ HEITÄ ON MOTIVOINUT?	14
4.3	VAI RYHTYVÄTKÖ YRITTÄJIKSI VAIN YLTIÖOPTIMISTIT?	15
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	15
	LÄHTEET	17

1 Johdanto

Poliittiset päättäjät ovat viime vuosina sekä Suomessa että Euroopan unionissa (EU) korostaneet yrittäjyyden merkitystä talouskasvun kannalta ja erityisesti keinona vähentää rakenteellista työttömyyttä. Ei ole yllätys, että yrittäjäksi ryhtymistä halutaan kannustaa ja että yrittäjyyden edellytyksiä pyritään vahvistamaan erilaisin politiikkatoimenpitein. Poliittikaohjelmissa (ja juhlapuheissa) on puhuttu muun muassa yrittäjyyskasvatuksen tärkeydestä ja tarpeesta muuttaa kansalaisten suhtautumista ja asennoitumista yrittäjyyteen.

Taloustieteessä yrittäjyyttä ei ole ollut tapana pohtia kansalaisten asenteiden näkökulmasta, vaan yrittäjäksi ryhtymistä on usein tarkasteltu rationaalisten ihmisten kohtaamana uravalintaongelmana. Tätä näkökulmaa voidaan perustella mm. sillä, että päätös ryhtyä yrittäjäksi on usein yksi tärkeimmistä taitekohdista ihmisten työ- tai ammattuuralla, joten on luontevaa ajatella, että uutta yritystä ei pääsääntöisesti perusteta vahingossa, sattumalta tai harkitsemattomasti. Yksinkertaisin vaikkakin karkea taloustieteen ennuste on, että yrittäjiksi päätyvät ne, joiden odotettavissa olevat (ja asianmukaisesti diskontatut) elinkaaritulot yrittäjäurasta ovat suuremmat kuin vastaavasti lasketut, odotettavissa olevat tulot palkkatyöstä. Hieman monipuolisempi näkemys korostaa päätöksentekotilanteen moniulotteisuutta: Yrittäjyyspäätös tehdään harkitusti omaa elämäntilannetta ja omia kykyjä ja ominaisuuksia arvioiden sekä erityisesti puntaroiden yrittäjyydestä odotettavissa olevia hyötyjä (ja haittoja) suhteessa muihin uravaihtoehtoihin.

Muutamit uudehkot yhdysvaltalaiset tutkimukset osoittavat, että keskimäärin yrittäjäksi ei välttämättä ryhdytä ainakaan pelkästään suurien tulojen tai vaurastumisen toivossa (edes Yhdysvalloissa). Monien yrittäjien tulotaso ja tulojen kasvu jäävät alhaisemmiksi kuin mitä he ansaitisivat palkansaajina (ks. Hamilton 2000). Lisäksi yrittäjien omiin yrityksiinsä tekemien sijoitusten riski-tuottosuhde on huonompi kuin osakesijoitusten riski-tuottosuhde julkisilla osakemarkkinoilla (Moskowitz and Vissing-Jorgensen 2003). Yksi mahdollinen selitys näille löydöksille on, että yrittäjäksi ryhdytään ja omaan yritykseen sijoitetaan jonkinlaisten ei-rahallisten hyötyjen ja etujen (”tuottojen”) toivossa, joita yrittäjyydestä on saatavissa. Muutamit suomalaiset verotietoihin ja liittojen palkkakyselyihin perustuvat selvitykset tukevat ainakin osin näitä näkemyksiä, sillä niiden mukaan yrittäjät näyttäisivät ansaitsevan keskimäärin vähemmän kuin palkansaajat, ainakin jos

tulot suhteutetaan joko tehtyihin työtunteihin tai tulojen hajontaan (Kauhanen 2004, Poutvaara ja Tuomala 2004; ks. myös Suomen Yrittäjät 2005).

Olivatpa yrittäjäksi ryhtymisen motiivit mitkä tahansa, yrittäjäksi valikoidutaan. Yrittäjäksi valikoitumista on tutkittu monista eri näkökulmista. Suomessa on esimerkiksi tutkittu sitä, mitkä tekijät selittävät todennäköisyyttä olla yrittäjänä eikä ansiotyössä. Lisäksi on tutkittu todennäköisyyttä siirtyä ansiotyöstä tai työttömyydestä yrittäjyyteen sekä todennäköisyyttä säilyä yrittäjänä (ks. mm. Johansson 2000a ja 2000b, Uusitalo 2001, Kangashaju ja Pekkala 2002, Ritsilä ja Tervo 2002, Poutvaara ja Tuomala 2004, Ekelund, Johansson, Järvelin ja Lichtermann 2004). Tämä kotimainen tutkimus on osa laajempaa kansainvälistä yrittäjyyden tutkimusperinnettä kansantaloustieteessä (ks. esimerkiksi Parker 2004). Hyytinen ja Ilmakunnas (2004a) analysoivat puolestaan palkansaajien halua siirtyä yrittäjäksi ja vertaavat tätä palkansaajien haluun vaihtaa työpaikkaa.

Otamme tässä kirjoituksessa aiheeseen hieman erilaisen näkökulman tarkastelemalla sitä, miten suomalaiset suhtautuvat yrittäjyyteen. Tavoitteenamme on toisin sanoen kuvata suomalaisten näkemyksiä yrittäjyydestä uravaihtoehtona hyödyntäen viime aikoina tehtyjä kyselytutkimuksia: Kuinka houkuttelevaksi yrittäjyys koetaan suhteessa palkkatyöhön? Kuinka moni suomalainen näkisi mieluummin olevansa yrittäjä kuin työntekijä? Kuinka yleistä on, että työssäkäyvät harkitsevat yrittäjyyttä uravaihtoehtona? Minkä tekijöiden koetaan kannustavan yrittäjäksi ryhtymiseen? Entä mitkä tekijät vähentävät yrittäjyysaikomuksia? Dokumentoimme myös joitakin mielenkiintoisia eroja yrittäjien ja muiden kansalaisten asenteissa ja näkemyksissä.¹ Vaikka kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä asennetutkimuksista ja muista vastaavista kyselyistä ei ehkä voida tehdä, parhaimmillaan ne tuottavat uutta tietoa prosessista, jolla yrittäjäksi valikoidutaan.

Hyödynnämme tässä kirjoituksessa seuraavia aineistoja:²

- Flash Eurobarometer: EU:n toimeksiantona tehtävien Flash Eurobarometer -kyselyjen yhtenä teemana on ollut yrittäjyys. Kyselyjen kohdejoukkona ovat yli 15-vuotiaat EU:n kansalaiset. Lisäksi EU:n ulkopuolisista maista mukana ovat Islanti, Liechtenstein, Norja ja

¹ Yrittäjien näkemyksiä on raportoitu myös Kianderin, Martikaisen ja Voipion (2004) tutkimusraportissa, jossa kuvataan kyselytutkimuksiin perustuen sitä, millaiseksi yrittäjät kokevat yrittämisen toimintaympäristön Suomessa.

² Käytössämme ei ole suomenkielistä Flash Eurobarometer -kyselykaavaketta. Olemme tästä syystä kääntäneet kysymykset tätä kirjoitusta varten (englannista suomeen) itse.

USA. Kyselyyn haastatellaan kustakin maasta 500-1000 henkilöä (Flash Eurobarometri 146).

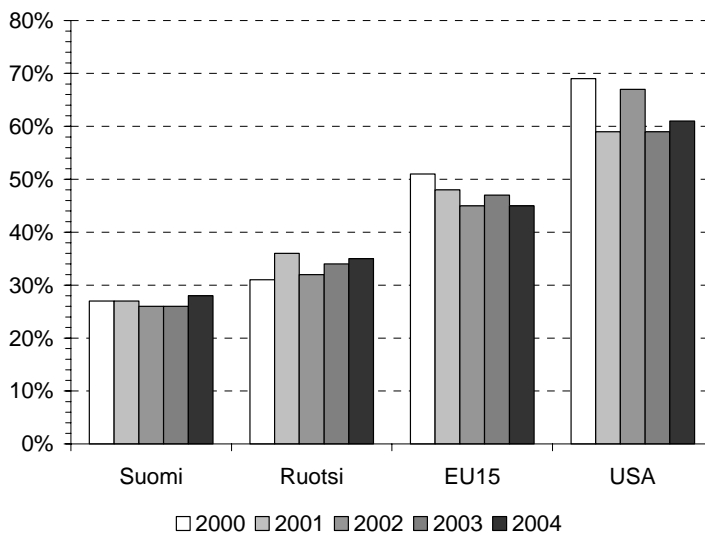
- Tilastokeskuksen työolotutkimus: Kyselyssä tiedustellaan työhön liittyvien vaarojen ja haittojen lisäksi erilaisia muita henkilöiden työmarkkinakäyttäytymiseen ja asenteisiin liittyviä seikkoja. Perusjoukkoon kuuluvat työssä olevat 16-64 -vuotiaat henkilöt. Vuonna 2003 haastateltuja oli 4100 (Lehto ja Sutela 1998, 2004).
- Evan kansallinen arvo- ja asennetutkimus: Asennetutkimussarja aloitettiin vuonna 1985 ja se kartoittaa kansallista mielipideilmastoa ja asennekenttää. Kyselyn alkuperäinen kohdejoukko vuonna 2004 oli 5000 koko maan (pl. Ahvenanmaa) 18-70 vuotiaaseen väestöön kuuluvaa henkilöä. Kohdehenkilöt poimittiin satunnaisesti väestön keskusrekisteristä ja käytössä on 2264 henkilön antamat vastaukset (Torvi ja Kiljunen 2005).
- Valtion nuorisoasian neuvottelukunnan ja Nuorisotutkimusverkoston teettämää Nuorisobarometri 2004 -kyselytutkimus: Kyselyä on tehty vuodesta 1994 ja sen avulla on kerätty tietoa nuorten yhteiskunnallisista asenteista. Vuoden 2003 lopulla toteutetun viimeisimmän kyselyn kohdejoukko olivat 15-29 -vuotiaat suomalaisnuoret. Käytössä on 1820 nuoren antamat vastaukset. (Nuorisobarometri 2003, Oman elämänsä yrittäjät? Nuorisobarometri 2004)
- Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen teettämä kyselytutkimus vasta perustetuille yrityksille vuonna 2004: Kyselyn kohdejoukkona olivat kaikki lokakuussa 2003 perustetut yritykset, joita haastateltiin keskimäärin neljän kuukauden kuluttua perustamisesta. Haastattelujen tarkoituksena oli mm. kartoittaa liiketoiminnan käynnistämiseen liittyviä ongelmia. Läpivietyjä haastatteluja oli kaikkiaan 393. Kyselyn rakennetta ja tuloksia on dokumentoitu tarkemmin Rouvisen ja Ylä-Anttilan (2004) tutkimuksessa.

2 Mieluummin työntekijä kuin yrittäjä?

Harkitaanko yrittäjäksi ryhtymistä palkkatyön vaihtoehtona tai haaveillaanko siitä? Tähän kysymykseen voi yrittää vastata esimerkiksi Flash Eurobarometrin avulla. Siinä vastaajia on pyydetty vuosina 2000-2004 ottamaan kantaa kysymyk-

seen: ”Oletetaan, että voisitte vapaasti valita eri työskentelytapojen välillä. Olisit- teko mieluummin yrittäjä vai työntekijä?” Kuten Kuvioista 1 näkyy, suomalaiset olisivat mieluiten työntekijöitä, sillä näin muotoiltuna vain vajaat 30 % suomalaisista olisi mieluummin yrittäjä. Tämä löydös ei ole monille yllätys, mutta ero esimerkiksi Yhdysvaltoihin on varsin suuri, reilut 30 prosenttiyksikköä. Mielenkiintoista on, että suomalaisille ajatus ryhtyä yrittäjäksi on myös muita pohjoismaalaisia ja eurooppalaisia vieraampi.

Kuvio 1. Yrittäjäksi vai työntekijäksi?

Aineistolähde: Flash Eurobarometer kyselyt. Vastaajilta pyydettiin vastausta kysymykseen: Oletetaan, että voisitte vapaasti valita eri työskentelytapojen välillä. Olisit teko mieluummin yrittäjä vai työntekijä? Kuviossa on yrittäjyyttä preferoivien osuudet.

Evan kansallinen arvo- ja asennetutkimus tukee Kuvion 1 viestiä. Sen mukaan muista kuin jo yrittäjinä toimivista vain vajaa kolmannes (28 %) on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Koen henkilökohtaisesti yrittäjäksi ryhtymisen houkuttelevaksi”. Samaisen tutkimuksen mukaan 45 % suomalaisista ei ole koskaan vakavissaan harkinnut yrittäjäksi ryhtymistä.

Suomalaisten varsin varauksellista suhtautumista yrittäjyyteen palkkatyön vaihtoehtona on hieman hankala sovittaa siihen, että Evan kansallisen arvo- ja asennetutkimuksen mukaan peräti 73 % suomalaisista arvioi ”kansalaisten yritteliäisyyden ja ahkeruuden yleensä” olevan selkeä tai vähintäänkin lievä vahvuus,

”kun ajatellaan Suomen pärjäämistä kiristyvässä kansainvälisessä ja globaalissa kilpailussa.”³ Toisaalta samassa yhteydessä vain noin 7 % (37 %) arvioi ”yrittäjyysasenteiden” ja ”valmiuden toimia yrittäjinä” olevan selkeä (selkeä tai lievä) Suomen vahvuus. Nuiva suhtautuminen yrittäjyyteen yksilötasolla ja uravaihtoehdona tuntuu olevan siis kansalaisten tiedossa.

Viime vuosina yrittäjäksi ryhtymistä on pyritty poliitikkojen ja virkamiesten toimesta kannustamaan. Yrittäjyydestä on myös kirjoitettu esimerkiksi lehdissä paljon. Tämän vuoksi on perusteltua kysyä, onko suomalaisten suhtautuminen yrittäjyyteen muuttumassa? Kuvion 1 perusteella minkäänlaista suurta muutosta suomalaisten asenteissa on vaikea havaita, vaikka vuonna 2004 pientä kasvua näyttää olevan. Vastaavaa pientä yrittäjyysasenteiden tai -ilmaston parantumista indikoi Evan kansallinen arvo- ja asennetutkimus: Vuosina 2002 ja 2004 siinä on pyydetty vastaajia ottamaan kantaa väittämään ”Yrittäjänä toimimiseen liittyy Suomessa niin suuria maksuja ja riskejä, että ’vain hullu’ ryhtyy turvallisen palkkatyön sijasta yrittäjäksi”. Vuonna 2002 täysin samaa mieltä oli 23 % vastaajista, ja täysin tai jokseenkin samaa mieltä 61 % vastaajista. Vuonna 2004 vastaavat luvut olivat hieman alhaisempia eli 19 % ja 56 %.

Työolotutkimuksen avulla saadaan kuva hieman pidemmän aikavälin kehityksestä: Haastatelluilta on kysytty ”oletteko ajatellut, että voisitte siirtyä yrittäjäksi tai itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi?”. Vastausvaihtoehtoina ovat ”ei ole ajatellut”, ”ajatellut joskus” ja ”ajatellut usein”. Vuoden 1997 kyselyssä vastaukset jakautuivat seuraavasti: 63 % vastaajista ei ollut harkinnut yrittäjäksi ryhtymistä tai ei osannut sanoa, 29 % oli ajatellut asiaa joskus ja 8 % usein. Vuoden 2003 haastattelussa vastaavat luvut olivat 60 %, 28 % ja 12 %.⁴ Usein yrittäjäksi tai itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi siirtymistä ajatelleiden määrä on siis kasvanut 4 prosenttiyksikköä. Suhteellisesti ko. luku on kasvanut melko paljon (+50 %), joskin tätä suurta suhteellista kasvua selittänee osaltaan matalahko lähtötaso.

Asenteiden muuttuminen on usein hidasta, ja tämä nähtävästi koskee myös suhtautumista yrittäjyyteen uravaihtoehdona. Ehkä on niin, että nykyisin työelämää hallitsevat suuret ikäluokat ovat jollain tavoin menetetty sukupolvi yrittäjyyden näkökulmasta. 1940- ja 1950-luvuilla syntyneet ovat – ja kokevat olevansa – ahkeria ja yritteliäitä, mutta tilastojen ja kyselyiden perusteella he eivät näytä ha-

³ Koulutuksen ja koulujärjestelmän tasoon, työntekijöiden ja yritysjohtajien osaamiseen ja teknologian tasoon toki luotettiin tätäkin enemmän.

luavan ottaa henkilökohtaista yrittäjäriskiä. Mikäli näin on, suomalaisten asenteet yrittäjäksi ryhtymistä kohtaan tuskin muuttuvat merkittävästi ennen kuin uudet sukupolvet tulevat työmarkkinoille ja varttuvat potentiaalisiksi yrittäjiksi. Eri asia sitten on, kuinka paljon nuorisolla on yrittäjyysintoa ja erityisesti halua itse ryhtyä yrittäjäksi. Nuorisobarometrin 2004 perusteella saatava kuva jättää arvailulle tilaa, sillä sen mukaan noin 11 % 15-29 vuotiaista nuorista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Suunnittelen vakavissani yrityksen perustamista lähiaikoina”. Tämä kysymys ei tietysti ole yhtä ajankohtainen kaikille, joten ehkä hieman paremman kuvan nuorten yrittäjyysinnostasta antavat ikäryhmän 25-29 vastaukset. Tässä ikäryhmässä 15 % on täysin tai jokseenkin samaa mieltä em. väitteen kanssa. Nuorten yrittäjyysinnostus on suurin piirtein samaa tasoa kuin palkansaajien yleisemminkin, jos vertailukohtana käytetään edellä esitettyä, Työolotutkimuksesta saatavilla olevaa lukua. Nuoret eivät kuitenkaan sulje yrittäjyyttä täysin pois uravaihtoehtona, sillä nuorten joukossa kolme neljästä on täysin tai jokseenkin eri mieltä väitteen ”En ryhtyisi yrittäjäksi missään olosuhteissa”.

3 Yrittäjäksi ryhtymisen kannustimet – onko niitä?

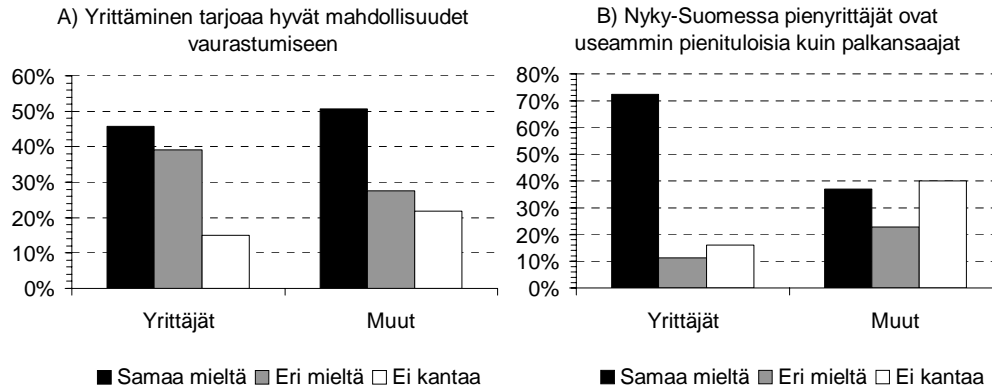
3.1 Yrittäjänä ei voi vaurastua, vai voiko?

Luonteva syy ryhtyä yrittäjäksi voisi olla yrittäjäuran myötä saatavissa olevat odotettavissa olevat tulot ja erityisesti yrittämiseen sisältyvä vaurastumisen mahdollisuus. Suomalaisten näkemys yrittämiseen sisältyvästä vaurastumisen mahdollisuudesta on kuitenkin varsin epäilevä: Evan kansallisen arvo- ja asennetutkimuksen mukaan (vain) joka toinen (50 %) on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Yrittäminen tarjoaa hyvät mahdollisuudet vaurastumiseen” kanssa. Kuten kuvio 2 käy ilmi, yrittäjät itse ovat tässä mielessä pessimistisempiä (46 % on samaa mieltä) kuin muut (joista 51 % on samaa mieltä). Edelleen kuvio 2 paljastaa, että yrittäjät ovat myös muita useammin täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Nyky-Suomessa pienyrittäjät ovat useammin pienituloisia kuin palkansaajat” kanssa (72 % vs. 37 %). Yksinkertainen Pearsonin χ^2 -testi kertoo, että nä-

⁴ Ks. Hyytinen ja Ilmakunnas 2004b.

mä erot yrittäjien ja muun väestön asenteiden välillä ovat tilastollisesti merkitseviä 1 %-tasolla.

Kuvio 2. Yrittämisen taloudelliset kannustimet

Aineistolähde: Evan kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2005.

Täysin vailla pohjaa eivät kansalaisten käsitykset ehkä ole: Kauhasen (2004) selvityksen mukaan akateemisten (so. ekonomien ja insinöörien) yrittäjien ansiot vaikuttaisivat olevan noin 10 % pienemmät kuin palkansaajilla, joilla on vastaavat ominaisuudet. Poutvaaran ja Tuomalan (2004) kaikkia yrittäjiä ja palkansaajia koskeva tarkastelu puolestaan osoittaa, että yrittäjien mediaanitulot ovat palkansaajien mediaanituloa alhaisemmat. Vaikka yrittäjien keskimääräiset tulot osoittautuivat toisinaan palkansaajien keskimääräisiä tuloja korkeammiksi, ns. random-effects -estimoinneissa tämä ero kääntyy päinvastaiseksi koulutustasosta riippumatta. Ns. fixed-effects -estimoinneissa ainoastaan alhaisimmissa koulutusluokissa yrittäjäksi siirtyneiden keskimääräiset tulot kasvoivat. Muutoin ne olivat joko yhtä suuria tai jäivät alhaisemmiksi.

Nuoret näkevät tilanteen ehkä hieman toisin, sillä Nuorisobarometrin 2004 mukaan vain 41 % nuorista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Uskon, että palkansaajana voi vaurastua” kanssa. On mielenkiintoista, että nuorten joukossa jo yrittäjäksi ryhtyneet ja yrittäjäksi vakavasti aikovat ovat muita harvemmin sitä mieltä, että palkansaajana voi vaurastua (33 % vs. 43 %). He myös uskovat muita useammin, että ”yrittämisellä voi vaurastua paremmin kuin palkkatyössä” (65 % vs. 54 %). Pearsonin χ^2 -testin mukaan nämä näkemyserot ovat tilastollisesti merkitseviä. Nuorten joukossa jo yrittäjäksi ryhtyneet ja yrittäjäksi vakavasti aikovat ovat myös muita useammin täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Tavoitteeni on ansaita niin paljon rahaa, että voin vaurastua” kanssa.

Tämä ero on tosin Pearsonin χ^2 -testin perusteella tilastollisesti merkitseviä vain 13 %:n tasolla.

3.2 Itsensä toteuttaminen ja työtyytyväisyys

Yrittäjäksi ei ryhdytä pelkästään odotettavissa olevien tulojen tai vaurastumisen toivossa, sillä yrittäjäksi ryhtymiseen näyttäisivät (myös Suomessa) vaikuttavan muutkin tekijät. Näin ainakin, mikäli Evan kansallisen arvo- ja asennetutkimuksen avulla saatuihin tuloksiin on uskominen:

- 78 % suomalaisista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Yrittäjänä voi toteuttaa itseään ja omaa osaamistaan kaikkein parhaiten” kanssa. Yrittäjistä peräti 83 % on tätä mieltä, joskin on hyvä huomata, että ero muuhun väestöön (77 %) ei ole tilastollisesti merkitsevä.
- Yrittäjistä 83 % on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Yrittäjän työ on mielenkiintoista ja henkisesti palkitsevaa” kanssa. Muista tätä mieltä on kaksi kolmesta (66 %). Ero näkemyksessä on tilastollisesti merkitsevä.
- Suomalaiset myös arvioivat, että ”Yrittäjän työ on itsenäistä ja vapaata”. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä tämän väitteen kanssa on 81 % yrittäjistä ja 75 % muista. Ero yrittäjien ja muun väestön näkemysten välillä on tilastollisesti merkitsevä.

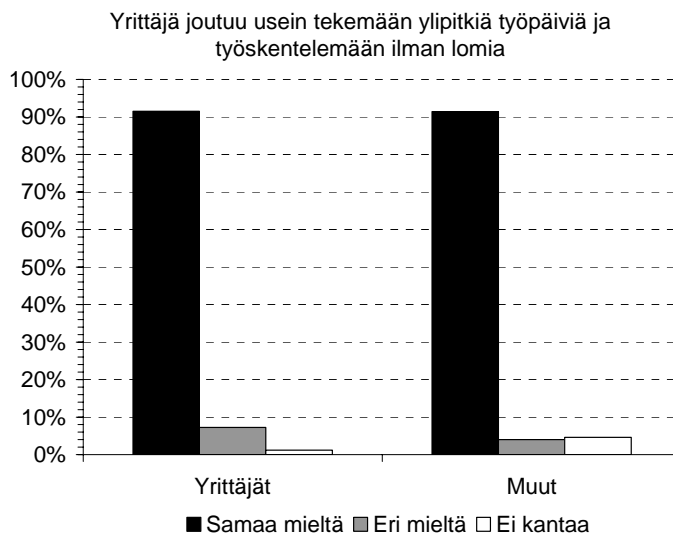
Yllä kuvattuja asenteita ja näkemyksiä tukee se, että nuorten joukossa erityisesti yrittäjät ovat varsin tyytyväisiä työhönsä. Nuorisobarometrin 2004 mukaan yrittäjinä jo toimivista nuorista lähes 87 % kertoi olevansa toiveammatissaan (tai parhaillaan kouluttautumassa siihen). Nuorista palkansaajista näin ajatteli hieman alle puolet (48 %).

3.3 Yrittäjien työaika ja työn kuormittavuus

Vaikka yrittäjän työn koetaan ja arvellaan olevan mielenkiintoista ja potentiaalisesti palkitsevaakin, moni arvelee yrittäjillä olevan liian paljon töitä. Kuten kuvista 3 käy ilmi, Evan kansallinen arvo- ja asennetutkimus vahvistaa tämän näkemyksen: ”Yrittäjä joutuu usein tekemään liian pitkiä päiviä ja työskentelemään

ilman lomiam” -väitteen kanssa on täysin tai jokseenkin samaa mieltä peräti yhdeksän kymmenestä. Vaikka myös yhdeksän kymmenestä yrittäjästä on samaa mieltä, heistä 7 % on myös täysin tai jokseenkin eri mieltä tämän näkemyksen kanssa. Muista eri mieltä on 4 %. Erot näkemyksissä yrittäjien ja muiden välillä ovat tästä syystä tilastollisesti merkitseviä (Pearsonin χ^2 -testin p -arvo = 0.02). Yrittäjien keskuudessa näkemuserot koetusta työajan pituudesta ovat siis hieman suurempia kuin muiden.⁵

Kuvio 3. Yrittäjän työaika

Aineistolähde: Evan kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2005.

Käsitykselle, että yrittäjien viikoittainen työaika on pidempi kuin palkansaajilla, on myös empiiristä tukea: Kauhanen (2004) arvioi Ekonomiliiton, Insinööri- ja Tekniikan akateemisten liiton palkkakyselyiden pohjalta, että akateemisilla yrittäjillä keskimääräinen viikoittainen työaika on noin viisi tuntia pidempi kuin palkansaajilla. Uusitalon (2001) raportoima kaikkia yrittäjiä koskeva työaikaero on myös viisi tuntia.⁶

Nuoret yrittäjät suhtautuvat työn kuormittavuuteen muita valoisammin: Nuorisobarometrin 2004 mukaan yrittäjinä jo toimivista nuorista tai sellaiseksi

⁵ Vastaava ero tulee esiin väitteen ”Yrittäjänä toimiminen vie helposti koko elämän, perheelle eikä muuhun ei jää aikaa” -väitteen kohdalla. Yrittäjistä ja muista noin 75 % on täysin tai jokseenkin samaa mieltä, mutta täysin tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa yrittäjistä on 20 %, ja muista vain 13%.

vakavasti aikovista 67 % prosenttia sanoo olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Yrittäjät joutuvat yleensä tekemään liian pitkiä työpäiviä” kanssa. Vaikka luku on korkeahko, on mielenkiintoista havaita, että muista nuorista tätä mieltä on peräti kolme neljästä (76 %). Samaa näkemyseroa henkii se, että yrittäjänuoret ovat eri mieltä em. väitteen kanssa muita useammin. Näkemyseroa testaavan Pearsonin χ^2 -testin p -arvo on <0.01 .

Mielenkiintoista on myös, että Ekonomiliiton, Insinööriliiton ja Tekniikan akateemisten palkkakyselyiden perusteella näyttää siltä, etteivät ainakaan akateemiset yrittäjät koe työtään kuormittavammaksi kuin palkansaajat. Kauhasen (2004) tulokset osoittavat, että tämä tulos säilyy, vaikka sitä tarkastellaan hieman tarkemminkin esimerkiksi regressioanalyysin avulla: Huomioiden mm. todellinen työaika, toimiala ja koulutus, yrittäjillä on pienempi todennäköisyys kokea työmääränsä liian suureksi.

3.4 Yrittäjyyden koetut riskit

Suomalaisia huolestuttaa ylipitkien työpäivien lisäksi yrittäjyyteen liittyvät riskit. Evan kansallisen arvo- ja asennetutkimuksen mukaan 78 % suomalaisista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”Yrittämiseen liittyy liian suuria taloudellisia riskejä” kanssa. On kuitenkin mielenkiintoista, että yrittäjien oma näkemys näistä riskeistä on muita valoisampi: Heistä 74 % allekirjoittaa ko. väitteen ja 17 % on täysin tai jokseenkin eri mieltä. Ero muiden vastaaviin lukuihin (78 % ja 9 %) on tilastollisesti merkitsevä.⁷

Hieman toisenlaisen kuvan yrittäjyyden ”riskeistä” antaa Evan kansallisen arvo- ja asennetutkimuksen kysymys, jossa vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa väittämään ”Yrittäjänä toimimiseen liittyy Suomessa niin suuria maksuja ja riskejä, että ’vain hullu’ ryhtyy turvallisen palkkatyön sijasta yrittäjäksi”. Tähän näke-

⁶ On arvioitu, että yrittäjät tekivät Yhdysvalloissa vuosina 1967 - 1992 keskimäärin kolme tuntia viikossa enemmän töitä kuin palkansaajat (Carrington, McCue ja Pierce 1996).

⁷ Nuorisobarometrin 2004 mukaan nuoret kokevat yrityksen perustamisen lähes yhtä riskialttiiksi kuin osakesijoitusten tekemisen tai rahapeleihin osallistumisen. Tämä kysymys oli kyselyssä muotoiltu seuraavasti: ”Kuinka paljon koet sisältyvän riskejä seuraaviin toimintoihin, ovatko ne suuri riski, melko suuri riski, keskinkertainen riski, pieni riski, ei lainkaan riski?”. Annetut vaihtoehdot olivat: ”Osakesijoitus, lainojen takaus, opintolainan ottaminen, asuntolainan ottaminen, kulutusluotot, pankkisäästäminen, yrityksen perustaminen, rahapelit, autolla ajaminen, lentäminen, lääkkeet, alkoholi, huumausaineet, iltaisin ulkona liikkuminen, ventovieraiden kanssa puhuminen, satunnaiset sukupuolisuhteet”.

mykseen yhtyi vuoden 2004 kyselyssä kolme neljästä yrittäjästä, sillä täysin tai jokseenkin samaa mieltä heistä oli 74 %. Muusta väestöstä täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli vain noin joka toinen (54 %). Jokseenkin tai täysin eri mieltä oli yrittäjistä 22 % ja muista 27 %.

Myös Flash Eurobarometer -kyselyissä on kartoitettu yritystoiminnan aloittamiseen liittyviä riskejä. Kuten taulukosta 1 havaitaan, verrattuna muihin tarkasteltaviin maihin suomalaisten vastauksissa korostuu selkeimmin epäily siitä, että yritystoiminta vaatisi liikaa aikaa ja vaivaa. Lisäksi suomalaiset vastaajat pelkäävät (muuta enemmän) yrittäjien ansiotasoon liittyvää epävarmuutta ja omaisuuden menettämisen riskiä. Sen sijaan epävarmuus työstä ja henkilökohtaisen epäonnistumisen riski koetaan pienemmiksi uhkatekijöiksi Suomessa kuin muissa maissa.

Taulukko 1. Yritystoiminnan aloittamiseen liittyvät riskit

	Suomi	Pohjoismaat, pl. Suomi	EU15, pl. Suomi	USA
Jos perustaisitte tänään yrityksen, mitkä kaksi seuraavista olisivat riskejä, joita eniten pelkäisitte?				
Epävarmuus ansiotasosta	47%	41%	31%	41%
Epävarmuus työstä	13%	18%	18%	19%
Riski omaisuuden menettämisestä	51%	39%	47%	30%
Se, että yritystoiminta vaatii liikaa aikaa ja vaivaa	23%	16%	10%	14%
Henkilökohtaisen epäonnistumisen mahdollisuus	12%	21%	17%	14%
Konkurssin mahdollisuus	36%	40%	45%	38%

Aineistolähde: Flash Eurobarometer kysely numero 146, kysymys numero 7.

Koska yrittäjyyturaan ja yrityksen perustamiseen koetaan liittyvän merkittäviä riskejä, on luontevaa ajatella, että yrityksen perustamista varten haetaan apua ja pyydetään neuvoja yrityksen perustamisen erikoistuneilta ja yrittäjyyden asiantuntijoilta. Flash Eurobarometer -kyselyistä käy ilmi, että 46 % suomalaisista, 44 % muista pohjoismaalaisista, 16 % muista EU-maiden kansalaisista ja 29 % yhdysvaltalaisista arvelee, että jo yrittäjänä toimiva (so. kokenut yrittäjä) olisi paras taho antamaan neuvoja yrityksen perustamista harkitseville. Muista pohjoismaalaisista 17 %, muista EU-maiden kansalaisista 26 % ja yhdysvaltalaisista 21 % arvelee, että parhaita neuvoja yrityksen perustaja saa lakimiehiltä, tilintarkastajilta ja yksityisiltä konsulteilta. Suomalaisista tätä mieltä on vain 12 %. Jotain kummallista suomalaisesta yrittäjyydestä ja suomalaisten yrittäjyysasenteista paljastuukin siitä, että yksityisten toimijoiden sijaan suomalaiset olisivat valmiit usein nojaamaan virkamiehen apuun ja neuvoihin: Peräti joka viides (19 %) suomalai-

sista arvioi, että parhaita neuvoja yritystä perustava saa virkamiehiltä, jotka toimivat julkisissa neuvontaorganisaatioissa. Muissa Pohjois- ja EU-maissa ja Yhdysvalloissa vain joka kymmenes oli tätä mieltä.

Jotain hieman kummallista suomalaisten yrittäjyysasenteissa on myös siinä mielessä, että Flash Eurobarometrin mukaan suomalaisista (vain) 58 % on samaa mieltä väitteen ”Olisin valmis käyttämään omaa rahaani tai vapaa-aikaani, jotta voisin osallistua kursseille, joilla neuvotaan kuinka yritys perustetaan ja kuinka sitä johdetaan”. Ero muiden maiden kansalaisiin on mielenkiintoinen, sillä muista pohjoismaalaisista 78 %, muista eurooppalaisista 68 % ja yhdysvaltalaisista 65 % on tämän väitteen kanssa samaa mieltä.

4 Siirtyminen yrittäjäksi

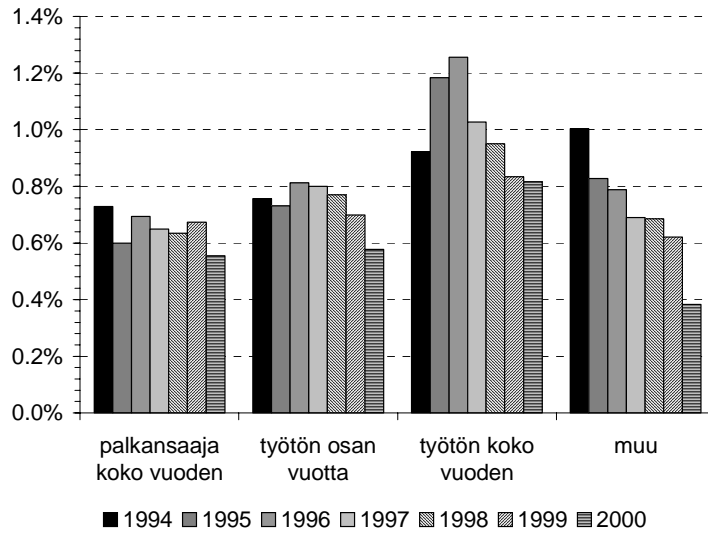
4.1 Mistä yrittäjät tulevat...

Kuinka yleistä palkansaajien siirtyminen yrittäjäksi on? Kuten kuviosta 4 nähdään, Suomessa ryhtyi 1990-luvulla yrittäjäksi vuosittain noin 0.5-0.7 % edellisen vuoden aikana (täysipäiväisesti) palkansaajina olleista, 0.6-0.8 % osittain edellisen vuoden aikana palkansaajana ja osittain työttömänä olleista ja 0.8-1.3 % edellisen vuoden aikana (lähes kokoajan) työttömänä olleista (Maliranta ja Nurmi 2004).⁸ Palkansaajien osalta ko. siirtymistodennäköisyys on ollut suhteellisen stabiili, ainakin jos sitä vertaa muihin ryhmiin, joissa yrittäjäksi siirtymisen todennäköisyys hieman laski 1990-luvun loppua kohti.

Nämä luvut tarkoittavat, että vuosien 1994-2000 aikana Suomessa yrittäjäksi siirtyneistä on ollut noin 40 % (täysipäiväisistä) palkansaajia, noin 7 % henkilöitä, jotka yrittäjyyttä edeltävänä vuonna olivat osittain palkansaajana ja osittain työttömänä, sekä noin 4 % ”pitkäaikaistyöttömiä”. Loput yrittäjäksi ryhtyneistä eli noin puolet tuli työvoiman ulkopuolelta.

⁸ Malirannan ja Nurmen laskemat työntekijöiden siirtymätodennäköisyydet perustuvat Tilastokeskuksen yhdistettyyn työnantaja-työntekijä aineistoon. Ne ovat hieman matalampia kuin Uusitalon (2001) raportoimat siirtymätodennäköisyysluvut. Uusitalon mukaan todennäköisyys, että työntekijä siirtyy yrittäjäksi (self-employed) on noin 1,5 % alle 40-vuotiaille työntekijöille ja noin 1 % sitä vanhemmille. Johansson (2000a) puolestaan raportoi, että vuosina 1987-1994 siirtymätodennäköisyys 18-65-vuotiaiden työntekijöiden keskuudessa oli 0.62 %.

Kuvio 4. Yrittäjäksi siirtymisen todennäköisyys

Lähde: Julkaisematon taulukko perustuen Malirannan ja Nurmen (2004) laskelmiin. Aineistolähteenä on Tilastokeskuksen yhdistetty työnantaja-työntekijä aineisto.

Rouvinen ja Ylä-Anttila (2004) kuvaavat uusien yrittäjien profiilia hyödyntämällä Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen teettämää kyselytutkimusta vasta perustetuille yrityksille. Suurin osa kyselyyn vastanneista, noin 70 %, oli ryhtynyt yrittäjäksi hyödyntääkseen uutta liiketoimintamahdollisuutta. Joka viidennestä tuli yrittäjä, koska saatavilla ei ollut parempia työmahdollisuuksia.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen teettämässä kyselyssä kävi myös ilmi, että pääosin yrittäjät eivät pystyneet nimeämään tai eivät halunneet nimetä liikeideansa lähdeä. Yli 60 % liikeideansa lähteen raportoineista ilmoitti sen olleen aikaisempi työpaikka ja työympäristö. Vastaavasti laskettuna myös harrastus ja vapaa-aika (noin 20 %) sekä opinnot (reilut 10 %) olivat tuottaneet liikeideoita. Tämä kyselytutkimuksen tulos on linjassa kansainvälisten tutkimusten kanssa, sillä esimerkiksi Bhide (1994) on laskenut, että (hänen otoksessaan olleista) kasvuhakuisten, yhdysvaltalaisten yrityksiä perustajista 71 % oli uutta yritystä perustessaan replikoinut tai muokannut edellisen työsuhteen aikana syntyneitä liikeideoita. Hieman vanhempaan aineistoon perustuen Cooper (1985) arvioi, että 70 % uusien yrityksiä perustajista harjoitti liikeideanaan toimintaa, joka liittyi heidän aikaisempaan työhönsä palkansaajana.

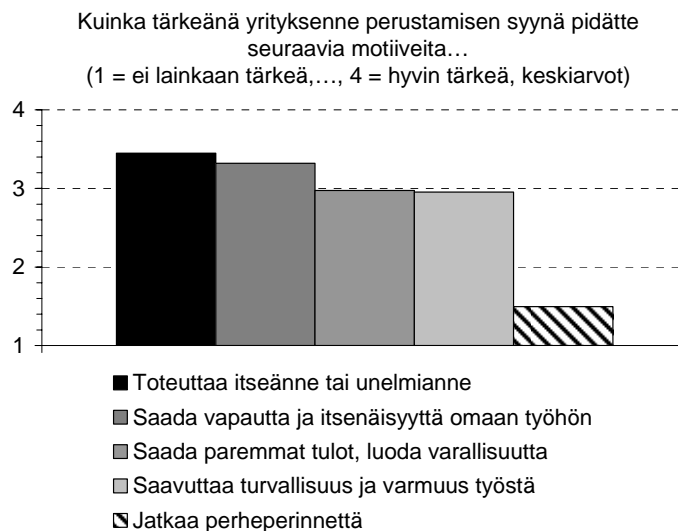
Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen teettämä kysely paljasti myös, että noin joka viides uusista vuoden lopulla 2003 perustetuista yrityksistä oli ”sarjayrittäjän” (ts., yrittäjällä on omaa aiempaa yrittäjäkokemusta) tai ”portfolioyrittäjän”

(ts., yrittäjä on omistajana ja/tai johtajana myös muissa yrityksissä uuden yrityksen perustamisen jälkeenkin) perustama (Rouvinen ja Ylä-Anttila 2004, s. 15).

4.2 ... ja mikä heitä on motivoinut?

Useimmilla uusilla yrittäjillä luulisi olevan varsin selkeästi tiedossa, miksi he ovat päätyneet yrittäjäksi. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen teettämän, vastaperustetuille yrityksille suunnatun kyselyn avulla selvitettiin myös tätä syytä eli yrittäjäksi ryhtymisen motiiveita. Tärkeimmiksi motiiveiksi nousivat itsensä ja unelmiensa toteuttaminen sekä itsenäisyys ja vapaus omaan työhön (kuvio 5). Nämä motiivit olivat merkittävämpiä kuin mahdollisuus saada paremmat tulot ja luoda varallisuutta tai mahdollisuus saavuttaa turvallisuus ja varmuus työstä.⁹ Perheperinteiden jatkaminen koettiin selkeästi vähiten tärkeäksi motiiviksi. Kyselyn tulosten mukaan vaurastuminen ei siis näyttäisi tärkeimmältä motiivilta yrittäjyydelle: yrittäjäksi ryhdytään, jotta voisi olla ”oman itsensä pomo”.

Kuvio 5. Yrittäjäksi ryhtymisen motiivit

Aineistolähde: Etlan kysely aloittaville yrittäjille 2004.

⁹ Yksinkertaisen keskiarvotestin mukaan ’itsensä ja unelmiensa toteuttaminen’ sekä ’itsenäisyys ja vapaus omaan työhön’ -motiivit arvioitiin myös tilastollisessa mielessä tärkeämmiksi motiiveiksi kuin ’mahdollisuus saada paremmat tulot ja luoda varallisuutta’ tai ’mahdollisuus saavuttaa turvallisuus ja varmuus työstä’.

4.3 Vai ryhtyvätkö yrittäjiksi vain yltiöoptimistit?

Kuten olemme yllä havainneet, sekä yrittäjien itsensä että myös muiden suomalaisten käsitys on, että vain ”hullu” ryhtyy Suomessa yrittäjäksi turvallisen palkkatyön sijaan. Ehkäpä hulluus tässä yhteydessä tarkoittaa sitä, että ”Yrittäjäksi ryhdytään usein liian heppoisin perustein ja epärealistisin odotuksin”.¹⁰ Evan kansallisen arvo- ja asennetutkimuksen mukaan 58 % suomalaisista on täysin tai jokin samaa mieltä tämän väitteen kanssa. Kansalaisten käsitys ei ehkä ole kovin kaukana totuudesta, sillä monet aloittavista yrittäjistä todella ovat varsin yltiöoptimistisia oman yrityksensä menestymismahdollisuuksien suhteen. Vuoden 2003 lopulla aloittaneiden yrittäjien näkemykset todennäköisyydestä, että heidän yrityksensä on toiminnassa vielä kolmen vuoden kuluttua, oli keskimäärin peräti 87 % (Hyytinen ja Pajarinen 2005).¹¹ Tämä luku on optimistinen, jos sitä verrataan todelliseen alalta poistumisen todennäköisyyteen: Vuonna 1998 perustetuista uusista yrityksistä oli kolmen vuoden jälkeen (so. vuonna 2001) toiminnassa vain 60 % (Eurostat 2004). Hyytisen ja Pajarisen (2005) dokumentoitu tulos on samansuuntainen kuin mitä on saatu aiemmissa kansainvälisissä tutkimuksissa (ks. Cooper, Woo ja Dunkelberg 1988, ja myös Camerer and Lovall 1999 ja Arabsheibani, de Meza, Maloney ja Pearson 2000). Yrittäjien optimistisuutta on myös arveltu yhdeksi selitykseksi sille, että yrittäjien omiin yrityksiinsä tekemien sijoitusten riski-tuottosuhde on varsin huono (Moskowitz and Vissing-Jorgensen 2003).

5 Johtopäätökset

Suomalaisille ajatus ryhtyä yrittäjäksi palkkatyön sijaan ei ole ainoastaan yhdysvaltalaisia, vaan myös muita pohjoismaalaisia ja eurooppalaisia vieraampi.

¹⁰ Yrittäjien suhteellisen optimistisuuden ei välttämättä tarvitse tarkoittaa erityisen merkittävää ja systemaattista epärationaalisuutta: Mikäli uravalintaa pohtivat toisinaan yliarvioivat ja toisinaan aliarvioivat mahdollisuutensa menestyä yrittäjänä (ja palkansaajana) suhteessa toisiin uravalintaa pohtiviin ja mikäli päätös siirtyä yrittäjäksi perustuu näihin arvioihin, yksilöt päätyvät keskimäärin valitsemaan uran, jonka suhteen he yliarvioivat menestymismahdollisuutensa. Tällöin he ovat optimistisempia kuin toisen uravalinnan tehneet sen suhteen, kuinka helppoa yrittäjän on menestyä (Van den Steen 2004).

¹¹ Optimistisuus ei poistu, vaikka vastaajilta kysytään asiaa toistamiseen ja vaikka heitä muistutetaan uusien yritysten alttiudesta poistua alalta. Yrittäjien arvio vastaavasta eloonjäämistodennäköisyydestä muille samaan aikaan aloittaneille yrityksille oli sekin korkea, keskimäärin 74 %.

Vain joka toinen suomalainen uskoo, että yrittäjyysura tarjoaa hyvän vaurastumismahdollisuuden, joskin erityisesti nuoret yrittäjät tai sellaiseksi vakavasti aikovat näkevät, että yrittämisellä voi vaurastua paremmin kuin palkkatyössä. Yrittäjäksi ei ryhdytä niinkään odotettavissa olevien tulojen tai vaurastumisen toivossa, vaan yrittäjän työn arvellaan olevan houkuttelevaa lähinnä siksi, että se on itsenäistä, henkisesti palkitsevaa ja mielenkiintoista. Suomalaisia huolestuttavat myös yrittäjien ylipitkät työpäivät ja yrittäjyyteen liittyvät taloudelliset riskit. On mielenkiintoista, että (yleensä ahkeraksi ja yritteliäiksi itsensä kokevista) suomalaisista lähes joka neljäs arvelee, että yritystoiminta vaatii liikaa aikaa ja vaivaa. Tämä osuus on korkeampi Suomessa kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa tai EU-maissa.

Noin joka sadasviideskymmenes (tai, riippuen vuodesta, kahdessadas) palkansaaja siirtyy vuosittain yrittäjäksi. Työttömät ja työvoiman ulkopuolelta tulevat siirtyvät tätä suuremmalla todennäköisyydellä yrittäjäksi. Huolimatta palkansaajien pienestä todennäköisyydestä siirtyä yrittäjäksi, uusista yrittäjistä noin 40 % siirtyi vuosina 1994-2000 suoraan edellisestä palkkatyöstään yrittäjäksi. Yrittäjäksi juuri siirtyneiden mukaan yrittäjäksi ryhdytään usein, jotta voisi olla ”oman itsensä pomo”. Uudet yrittäjät ovat kyselytutkimusten valossa myös erittäin optimistisiä perustamansa uuden yrityksen menestymismahdollisuuksien suhteen. Ehkäpä tämä yltiöoptimismi on sitä hulluutta, joka selittää, miksi suomalaiset yleensä – ja erityisesti suomalaiset yrittäjät itse – kokevat, että vain ”hullu” ryhtyy Suomessa yrittäjäksi turvallisen palkkatyön sijaan.

Jotain hieman erikoista suomalaisesta yrittäjyydestä ja suomalaisten yrittäjyysasenteista paljastuu siitä, että yksityisten toimijoiden (kuten lakimiehet, tilintarkastajat, yksityiset neuvonantajat, jne.) sijaan suomalaiset ovat varsin usein valmiit nojaamaan julkisella sektorilla toimivan virkamiehen apuun ja neuvoihin yritystä perustaessaan: Joka viides suomalaisista arvioi, että parhaita neuvoja yrityksen perustaja saa virkamiehiltä, jotka toimivat julkisissa neuvontaorganisaatioissa. Muissa Pohjois- ja EU-maissa tai Yhdysvalloissa vain joka kymmenes on tätä mieltä. Suomalaiset ovat myös muita harvemmin valmiita uhraamaan omaa rahaa tai vapaa-aikaansa, jotta he voisivat osallistua kursseille, joilla neuvotaan, kuinka yritys perustetaan ja kuinka yritystä johdetaan.

Lähteet

- Arabsheibani, Gholamreza, de Meza, David, Maloney, John and Pearson, Bernard, 2000, And a vision appeared into them of a great profit: Evidence of self-deception among the self-employed, *Economic Letters*, Vol. 67, s. 35-41.
- Bhide, Amar V., 1994, How entrepreneurs craft strategies that work, *Harvard Business Review*, March-April 1994, s. 50-161.
- Camerer, Colin ja Lovallo, Dan, 1999, Overconfidence and excess entry: An experimental approach, *American Economic Review*, Vol. 89, s. 306-318
- Carrington, William J., McCue, Kristin ja Pierce, Brooks, 1996, The role of employer/employee interactions in labor market cycles: Evidence from the self-employed, *Journal of Labor Economics*, Vol. 14, s. 570-589.
- Cooper, Arnold C., Woo, Carolyn, Y. and Dunkelberg, William, C., 1988, Entrepreneurs' perceived chances for success, *Journal of Business Venturing*, Vol. 3, s. 97-108.
- Cooper, Arnold C., 1985, The role of incubator organizations in the founding of growth-oriented firms, *Journal of Business Venturing*, Vol. 1, s. 75-86
- Ekelund, Jesper, Johansson, Edvard, Järvelin, Marjo-Riitta, ja Lichtermann, Dirk, 2004, Self-employment and risk aversion – evidence from psychological test data, *Labour Economics*, forthcoming.
- Eurostat, 2004, *Business Demography in Europe. Results for 10 Member States and Norway*, European Communities, Luxembourg.
- Flash Eurobarometri 146 (FSD2056): yrittäjyys 4, syyskuu 2003 [elektroninen aineisto]. Euroopan komissio, Press General Directorate & EOS Gallup Europe [tekijät]. Köln : Zentralarchiv für Empirische Sozialforschung [jakaja], 2005. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2005.
- Hamilton, Barton H., 2000, Does entrepreneurship pay? An empirical analysis of the returns to self-employment, *Journal of Political Economy*, Vol. 108, No. 3, s. 604-631.
- Hyytinen, Ari ja Ilmakunnas, Pekka, 2004a, Entrepreneurial aspirations: Another form of job search?, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Keskustelualoitteita No. 890 (huhtikuussa 2005 päivitetty versio).
- Hyytinen, A. ja Ilmakunnas, P., 2004b, Yrittäjyyttä harkitsevien profiili, *PTT-katsaus* 2004:4.

- Hyytinen, Ari ja Pajarinen, Mika, 2005, Why are all new entrepreneurs better than average? Evidence from subjective failure rate expectations, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Keskustelualoitteita, tulossa.
- Johansson, Edvard, 2000a, Self-employment and liquidity constraints: Evidence from Finland, *Scandinavian Journal of Economics*, Vol. 102, s. 123-134.
- Johansson, Edvard, 2000b, Self-employment and predicted earnings differential – evidence from Finland, *Finnish Economic Papers*, Vol. 13, s. 29-39.
- Kangasharju, Aki ja Pekkala, Sari, 2002, The role of education in self-employment success in Finland, *Growth and Change*, Vol. 33, s. 216-237.
- Kauhanen, Antti, 2004, Yrittäjien ansiot, työajat ja työkuormitus: selvitys ekonomien ja insinöörien yrittäjyydestä, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Keskustelualoitteita No. 960.
- Kiander, J., Martikainen, M. ja Voipio, I., 2004, Yrittäjyyden tila vuosina 2002-2004, VATT-tutkimuksia 112.
- Lehto, Anna-Maija ja Sutela, Hanna, 1998, *Tehokas, tehokkaampi, uupunut: Työolotutkimusten tuloksia 1977-1997*, Tilastokeskus.
- Lehto, Anna-Maija ja Sutela, Hanna, 2004, *Uhkia ja mahdollisuuksia: Työolotutkimusten tuloksia 1977-2003*, Tilastokeskus.
- Maliranta, Mika ja Nurmi, Satu, 2004, Analyzing entrepreneurship with the Finnish linked employer-employee data (FLEED). Matching and qualitative properties of the data. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Keskustelualoitteita No. 920.
- Moskowitz, Tobias ja Vissing-Jorgensen, Annette, 2003, The returns to entrepreneurial investment: a private equity premium puzzle? *American Economic Review*, Vol. 92, No. 4, s. 745-778.
- Nuorisobarometri 2003 (FSD2015) [elektroninen aineisto]. Opetusministeriö. Nuorisosiain neuvottelukunta (Nuora) & Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto [tekijät]. Taloustutkimus [aineistonkeruu], 2003. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja], 2004.
- Oman elämänsä yrittäjät? Nuorisobarometri 2004 (toim. Terhi-Anna Wilska), Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 28.
- Parker, Simon C., 2004, *The Economics of Self-Employment and Entrepreneurship*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Poutvaara, Panu ja Tuomala, Juha, 2004 What is left to residual claimants? The empirics of income reported by entrepreneurs and workers. IZA Discussion Paper No. 1178, June 2004.

- Ritsilä, Jari ja Tervo, Hannu, 2002, Effects of unemployment on new firm founding: Micro-level panel data evidence from Finland, *Small Business Economics*, Vol. 14, s. 31-40.
- Rouvinen, Petri ja Ylä-Anttila, Pekka, 2004, Palveluyrittäjyys kasvaa nopeimmin ja työllistää eniten, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Keskustelualoitteita No. 913.
- Suomen Yrittäjät, 2005, Yrittäjien tulot ja verot vuodelta 2003 maksuunpannussa verotuksessa.
- Torvi, Kai ja Kiljunen, Pentti, 2005, *Onnellisuuden vaikea yhtälö. Evan kansallinen arvo- ja asennetutkimus*, Taloustieto Oy.
- Uusitalo, Roope, 2001, Homo entrepreneurus?, *Applied Economics*, Vol. 33, s. 1631-1638.
- Van den Steen, Eric, 2004, Rational overoptimism (and other biases), *American Economic Review*, Vol. 94, s. 1141-1151.

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA)
THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
LÖNNROTINKATU 4 B, FIN-00120 HELSINKI

Puh./Tel. (09) 609 900
Int. 358-9-609 900
<http://www.etla.fi>

Telefax (09) 601753
Int. 358-9-601 753

KESKUSTELUAIHEITA - DISCUSSION PAPERS ISSN 0781-6847

Julkaisut ovat saatavissa elektronisessa muodossa internet-osoitteessa:
<http://www.etla.fi/finnish/research/publications/searchengine>

- No 959 HANNU PIEKKOLA – ANNI HEIKKILÄ, Active Ageing and Pension System: Finland. 07.12.2004. 35 p.
- No 960 ANTTI KAUKHANEN, Yrittäjien ansiot, työajat ja työkuormitus: Selvitys ekonomien ja insinöörin yrittäjyydestä. 09.12.2004. 22 s.
- No 961 ANNI HEIKKILÄ, The Regional Distribution of Professional Competence in Finland. 16.12.2004. 20 p.
- No 962 KARI E.O. ALHO, A Gravity Model under Monopolistic Competition. 31.12.2004. 15 p. Revised version 18.02-2005. 17 p.
- No 963 KARI E.O. ALHO – VILLE KAITILA – MIKA WIDGRÉN, Speed of Convergence and Relocation: New EU Member Countries Catching up with the Old. Original version 31.12.2004. 20 p., This version 23.05.2005. 21 p.
- No 964 MAIJA GAO – ARI HYYTINEN – OTTO TOIVANEN, Demand for Mobile Internet: Evidence from a Real-World Pricing Experiment. 11.01.2005. 39 p.
- No 965 MIKA MALIRANTA, Foreign-owned firms and productivity-enhancing restructuring in Finnish manufacturing industries. 19.01.2005. 21 p.
- No 966 CHRISTOPHER PALMBERG – MIKA PAJARINEN, Determinants of Internationalisation through Strategic Alliances – Insights Based on New Data on Large Finnish Firms. 28.01.2005. 22 p.
- No 967 OLLI-PEKKA RUUSKANEN, Ajankäytön muutosten vaikutus työllistymishalukkuuteen. 01.02.2005. 21 s.
- No 968 SERGEY BOLTRAMOVICH – VLADISLAV YURKOVSKY – PAVEL FILIPPOV – HANNU HERNESNIEMI, Russian Infrastructure Clusters. A Preliminary Study. 01.02.2005. 67 p.
- No 969 PEKKA SULAMAA – MIKA WIDGRÉN, Economic Effects of Free Trade between the EU and Russia. Original version 22.02.2005, this version 23.05.2005. 14 p.
- No 970 HANNU HERNESNIEMI – KATI JÄRVI – JARI JUMPPONEN – GRIGORI DUDAREV – TAUNO TIUSANEN, Itäisen Suomen ja Venäjän liiketaloudellisen yhteistyön mahdollisuudet. 04.03.2005. 49 s.
- No 971 JYRKI ALI-YRKKÖ – MONIKA JAIN, Offshoring Software Development – Case of Indian Firms in Finland. 07.03.2005. 14 p.
- No 972 HANNU PIEKKOLA, Knowledge Capital as the Source of Growth. 17.03.2005. 35 p.

- No 973 PEKKA YLÄ-ANTTILA – CHRISTOPHER PALMBERG, The Specificities of Finnish Industrial Policy – Challenges and Initiatives at the Turn of the Century. 29.03.2005. 25 p.
- No 974 TUOMAS MÖTTÖNEN, Talouspoliittisen päätöksenteon tietoperustat. Esimerkkinä yritys- ja pääomaverouudistus. 29.03.2005. 90 s.
- No 975 JYRKI LESSIG, Suhdannevaihteluiden symmetriaa kultakannan aikana. Ruotsin modernisointuminen, ulkomaankauppa ja taloudellinen integraatio 1800-luvun eurooppalaisten valuuttaliit-tojen aikana. 31.03.2005. 56 s.
- No 976 SAMI NAPARI, Occupational Segregation during the 1980s and 1990s – The Case of Finnish Manufacturing. 18.04.2005. 54 p.
- No 977 JYRKI ALI-YRKKÖ – ANTHONY DE CARVALHO – PAAVO SUNI, Intia maailmantalou-
dessa. 03.06.2005. 31 s.
- No 978 RAINE HERMANS – MARTTI KULVIK – ANTTI-JUSSI TAHVANAINEN, ETLA 2004
Survey on the Finnish Biotechnology Industries – Background and Descriptive Statistics.
22.04.2005. 40 p.
- No 979 ELIAS OIKARINEN, The Diffusion of Housing Price Movements from Centre to Surrounding
Areas. 25.04.2005. 36 p.
- No 980 JYRKI ALI-YRKKÖ, Impact of Public R&D Financing on Employment. 06.05.2005. 24 p.
- No 981 MAARIT LINDSTRÖM, Onko luovilla aloilla taloudellista merkitystä? Luovat alat, kulttuu-
rialat ja taidekoulutetut eri toimialoilla. 19.05.2005. 26 s.
- No 982 MARTTI NYBERG – MAARIT LINDSTRÖM, Muotoilun taloudelliset vaikutukset.
20.05.2005. 25 s.
- No 983 NIKU MÄÄTTÄNEN, Vapaaehtoiset eläkevakuutukset, verotus ja säästäminen. 24.05.2005. 31 s.
- No 984 TUOMO NIKULAINEN – MIKA PAJARINEN – CHRISTOPHER PALMBERG, Patents and
Technological Change – A Review with Focus on the Fepoci Database. 25.05.2005. 26 p.
- No 985 PEKKA SULAMAA – MIKA WIDGRÉN, Asian Regionalism versus Global Free Trade: A
Simulation Study on Economic Effects. 27.05.2005. 12 p.
- No 986 EDVARD JOHANSSON – PETRI BÖCKERMAN – RITVA PRÄTTÄLÄ – ANTTI UUTELA,
Alcohol Mortality, Drinking Behaviour, and Business Cycles: Are Slumps Really Dry Seasons?
16.06.2005. 10 p.
- No 987 ARI HYYTINEN – MIKA PAJARINEN, Why Are All New Entrepreneurs Better than Aver-
age? Evidence from Subjective Failure Rate Expectations. 23.06.2005. 34 p.
- No 988 RAINE HERMANS – MARTTI KULVIK, Initiatives on a Sustainable Development Strategy
for Finnish Biotechnology. 22.06.2005. 25 p.
- No 989 MIKA WIDGRÉN, Revealed Comparative Advantage in the Internal Market. 01.08.2005. 20 p.
- No 990 ARI HYYTINEN – MIKA PAJARINEN, Yrittäjäksi ryhtyminen ja yrittäjyysasenteet Suomessa:
Havaintoja kyselytutkimuksista. 10.08.2005. 19 s.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen julkaisemat "Keskusteluaiheet" ovat raportteja alustavista tutkimustuloksista ja väliraportteja tekeillä olevista tutkimuksista. Tässä sarjassa julkaistuja mo-
nisteita on mahdollista ostaa Taloustieto Oy:stä kopiointi- ja toimituskuluja vastaavaan hintaan.

Papers in this series are reports on preliminary research results and on studies in progress. They
are sold by Taloustieto Oy for a nominal fee covering copying and postage costs.